

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И РАЗВОЙНА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2009 ГОДИНА¹ (Предварителни данни)

През 2009 г. разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД)² са 361.1 млн. лв., което е с 10.8% повече в сравнение с предходната година, като се запазва тенденцията на ежегодно нарастване на техния обем през периода 2005 - 2009 година.

Интензивността на НИРД (измерена като % на разходите за НИРД от БВП) е един ключовите показатели за измерване на напредъка на Европейския съюз (ЕС) в достигане на целите на новата стратегия „Европа 2020“ - стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. През 2009 г. интензивността на НИРД в България нараства спрямо предходната година - от 0.47% през 2008 г. на 0.53% през 2009 г., но все още изостава съществено от средната стойност по този показател за ЕС-27 (1.90% през 2008 г.).

Таблица 1

Разходи за научноизследователска и развойна дейност

	2005	2006	2007	2008	2009
Разходи за НИРД - млн. лв.	208.1	237.0	273.0	325.9	361.1
Разходи за НИРД в % от БВП	0.46	0.46	0.45	0.47	0.53

През 2009 г. най-много са вложените средства за научноизследователска и развойна дейност в сектор „Държавно управление“ - 199.5 млн. лв., следван от сектор „Предприятия“ - 108.2 млн. лв., сектор „Висше образование“ - 50.7 млн. лв., и сектор „Нетърговски организации“ - 2.7 млн. лева. През периода 2005 - 2009 г. в структурата на разходите за НИРД по **институционални сектори**³ се наблюдава тенденция на намаляване на дела на сектор „Държавно управление“ (в който се включват Българската академия на науките и Селскостопанската академия) за сметка на нарастване на ролята на сектор „Предприятия“. Намаляващият дял на сектор „Държавно управление“ през

¹ Научноизследователската и развойна дейност (НИРД) включва всяка творческа работа, която се провежда систематично с цел да се увеличи обемът на знанията, включително познанието за човека, културата и обществото, както и използването на този обем от знания за нови приложения.

² Показателят „Разходи за научноизследователска и развойна дейност“ се дефинира като всички разходи за осъществена в рамките на статистическата единица НИРД независимо от източника на финансиране. Разходите за НИРД включват текущите разходи и разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, предназначени за НИРД.

³ Съгласно методическото ръководство „Фраскати“ (Proposed standard practice for surveys on research and experimental development - Frascati Manual, OECD, 2002), възприето от Евростат, разходите и кадровият потенциал на НИРД се разпределят в четири институционални сектора:

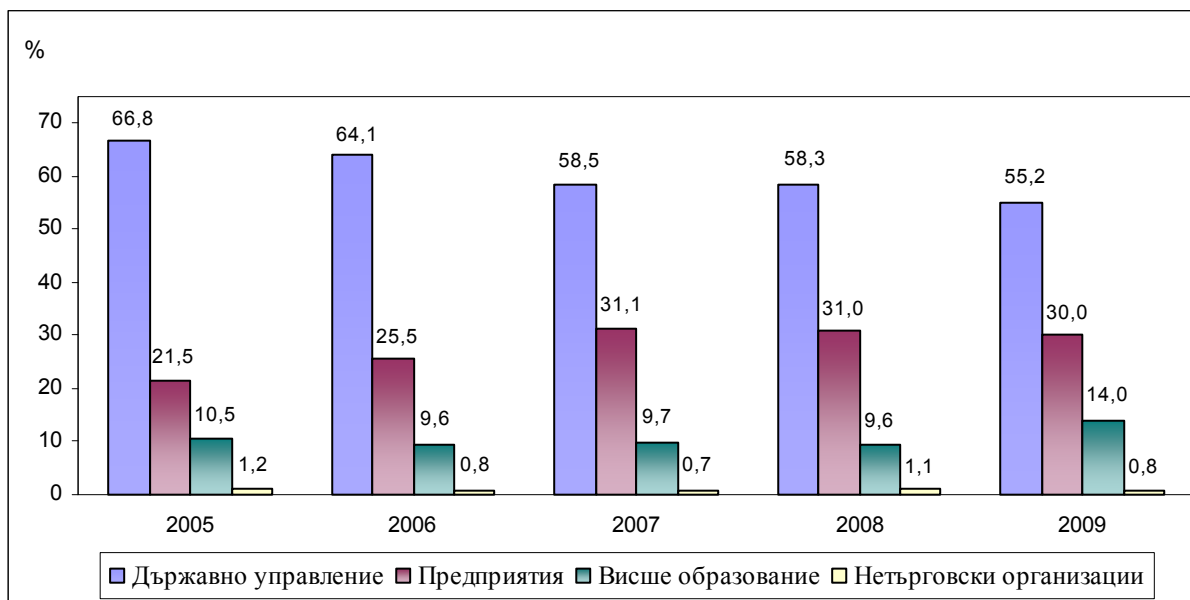
- сектор „Предприятия“ - обхваща всички фирми, организации или институции, чиято основна дейност е производство на пазарни стоки и услуги (без попадащите в сектор „Висше образование“);
- сектор „Държавно управление“ - обхваща държавните организации и институции, които не продават, а предоставят услуги за задоволяване на индивидуалните и колективните потребности на обществото и са финансирани предимно с бюджетни средства (без попадащите в сектор „Висше образование“);
- сектор „Висше образование“ включва университетите, колежите, висшите училища, научноизследователските сектори към висшите училища и университетските болници;
- сектор „Нетърговски организации“ - обхваща фондациите, асоциациите, сдруженията и други, предоставящи непазарни услуги.

www.nsi.bg

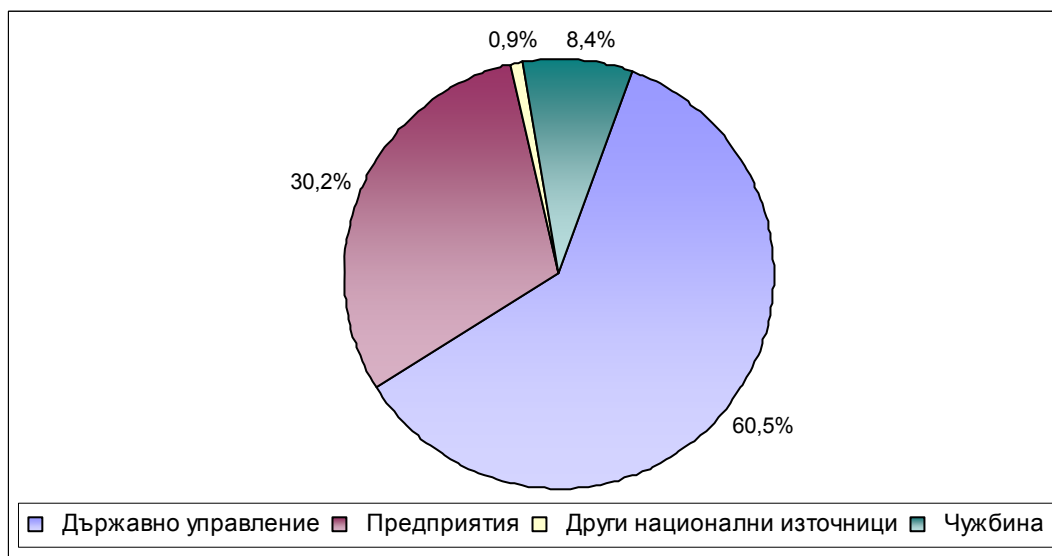
последната година води и до увеличаване на дела на сектор „Висше образование” - с 4.4 пункта спрямо 2008 година.

Фиг. 1. Структура на разходите за НИРД по институционални сектори

Научноизследователската и развойна дейност се финансира от държавния бюджет, бизнеса, други национални източници и от чужбина. Чуждестранните фондове, използвани за НИРД, включват както държавни средства (други правителства, европейски програми, международни организации и т.н.), така и средства от чуждестранни предприятия. И през 2009 г. сектор „Държавно управление” остава най-големият източник на финансиране на НИРД - с 60.5%.

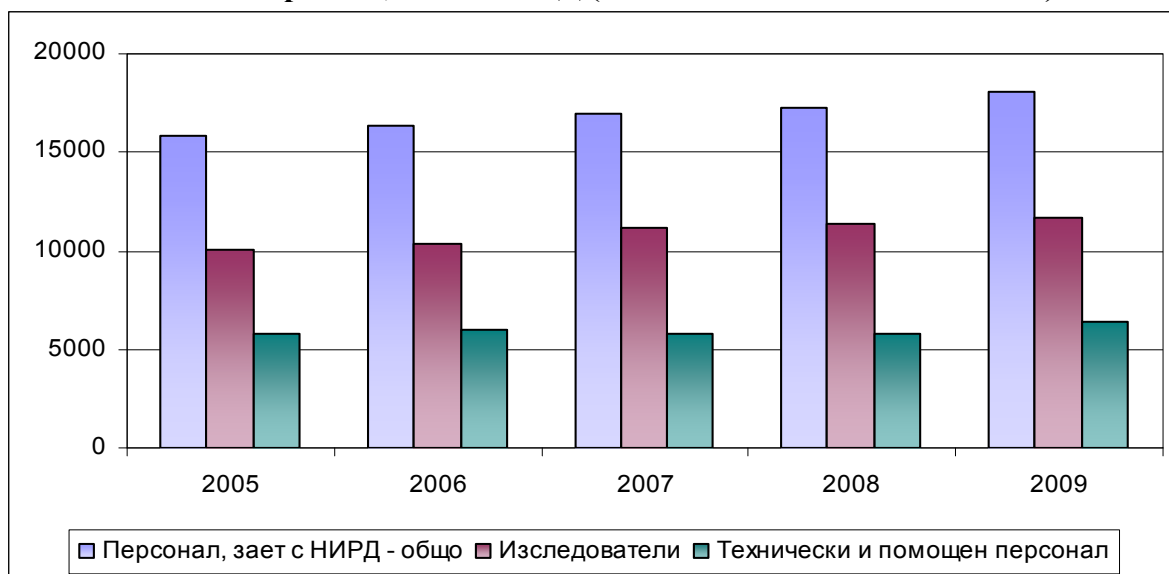
Фиг. 2. Структура на разходите за НИРД по източници на финансиране през 2009 година

През 2009 г. персоналът, зает с научноизследователска и развойна дейност⁴, възлиза на 18 230 души (в еквивалент на пълна заетост), което е с 5.9% повече от предходната година. Изследователите, които са най-високо квалифицираната категория научен персонал, съставляват 65.6% от персонала, зает с НИРД.

Фиг. 3. Персонал, зает с НИРД (в еквивалент на пълна заетост)

Основната част от научния персонал е съсредоточен в организациите и институтите от сектор „Държавно управление“, където са изразходвани и най-много средства за НИРД. През 2009 г. в този сектор с НИРД са заети 9 467 души (в еквивалент на пълна заетост), което е 51.9% от общия персонал. Значително по-малко са лицата, ангажирани с научни изследвания и разработки в сектор „Висше образование“ - 5 367 души, като относителният им дял е 29.5%. В сектор „Предприятия“ с научна дейност се занимават 3 335 души, което съставлява 18.3% от общия персонал, зает с НИРД, през 2009 година.

⁴ Показателят „Персонал, зает с НИРД“ измерва човешките ресурси, пряко заети с НИРД, които са отговорни за създаването, прилагането и разпространяването на новите знания. Той обхваща лицата, пряко ангажирани с НИРД, и лицата, оказващи директна подкрепа за НИРД (мениджъри, администратори, чиновници). Персоналът, зает с НИРД, включва три категории - изследователи, технически и помощен персонал. Персоналът в еквивалент на пълна заетост се изчислява на базата на използваното работно време за научноизследователска и развойна дейност през отчетната година.